

Ni har ärvt en juvel – vårda den!

Så sa Tanzanias dåvarande president Julius Nyerere när Zimbabwe bildades för 30 år sedan. Det var många som ville äga juvelen. Men nationen, som föddes ur segregation och hat, har under de senaste tio åren karaktäriserats av politiskt våld och misär. Sedan ett och ett halvt år styrs det officiellt av en koalitionsregering men makten håller Zanu PF fortfarande hårt i.

DEN 18 APRIL I ÅR FIRADE ZIMBABWE 30 års självständighet. Den var ett resultat av ett långt befrielsekrig mot den vita, kompromisslösa rasistregimen under Ian Smith. Det uppskattas att mer än 27 000 människor fick sätta livet till i kriget men siffran kan vara betydligt större.

Under de första tio åren gjordes enorma framsteg, framförallt inom sjukvård- och utbildningssektorerna. Men under 80-talet skars också ett djupt, alltjämt öppet sår i det zimbabwiska samhället när omkring 20 000 civila mördades i Matabeleland, huvudsakligen av den ökända 5:e brigaden. Den stod direkt under Robert Mugabes befäl och leddes av hans kusin Perence Shiri. Massakern var ett led i att totalt krossa all politisk opposition och upprätta en enpartistat med en ledare.

Denna enpartistat varade i 13 år tills fackföreningsrörelsen och intellektuella bildade oppositionspartiet MDC, *Movement for Democratic Change*.

UNDER DE SJÄLVSTÄNDIGA 30 ÅREN har landet utsatts för en kapitalflykt på mer än nio miljarder dollar. Vanliga metoder vid kapitalflykt är underpriser på export och överpriser på import samt växelkursmanipulationer.

Så skedde i Zimbabwe. Det är ett välkänt faktum att de vita tobaksodlarna sålde sin skörd till officiella underpriser och justerade priset i konton på skatteparadiset Jersey. Överpriser på importerade fordon till armén anses vara orsaken (bland annat) till att före ÖB Solomon Mujuru kunde köpa upp sjuttio procent av staden Bindura.

Men mer än fyra miljarder dollar försvann ur landet bara under åren 2000-2008, då den zimbabwiska ekonomin bröt samman och halverades. Dåvarande finansministern Simba Makoni menade 2002 att de ekonomiska problemen var skapade i landet. Han fick sparken, men fanns det vinnare i kaosekonomin? Jo, ett fåtal personer ur Zanueliten kunde köpa utländsk valuta till extremt förmånliga växelkurser.

Efter Zanu PF:s stora valförlust år 2008 sålde de förlorande politikerna snabbt ut kommunernas tillgångar för rena vrakpri-

ser till vänner. I mars i år lämnades en rapport till Harare kommunfullmäktige, där det uppgavs att Zanu PF-politikerna Phillip Chiyangwa och Ignatius Chombo hade köpt upp stora områden av kommunens mark i Harare. Dessa två har ofta nämnts i korruptionsaffärer. Chombo, som är minister för Lokalt styre och Stadsutveckling, figurerade redan 1998 i en rapport till parlamentet. Där visade det sig att

en fond som bildades direkt efter befrielsen för att ge fattigbönder på landsbygden borrhade brunnar, under Chombos ledning, hade använts till att gratis sköta Zanu PF-elitens stora trädgårdar i Harare. I rapporten beräknades denna service ha berövat femtisju tusen familjer på landsbygden rent vatten.

Vid markköpen för några år sedan tillsatte Chombo, i egenkap av minister, tjänstemän i Harare som sedan sålde stora markområden till honom extremt billigt. Kommunen kräver nu att dessa köp skall återgå.

Polisen har ännu inte inlett någon undersökning av de olagliga markköpen. Däremot har MDC:s borgmästare, åtta kommunalråd och fyra journalister på tidningen *The Standard* som skrev om affären, gripits och åtalats för förtal.

SAMMANSMÄLTNINGEN MELLAN GENERALERNA och Zanu PF-eliten fullbordades genom diamanthandeln under kongokriget. Och de nya diamantruvorna i Marange i Zimbabwe intensifierar denna trend. Nyligen gavs ett kinesiskt företag, med koppling till militärindustrin, rätt att bryta diamanter där. Blir det kapitalflykt eller investeringar? Finansministern Tendai Biti, från MDC, uppger att han ännu inte ser några inkomster i form av skatter från diamanthandeln.

I valet i mars 2008 förlorade Zanu PF men partiet vägrade att avgå. Först den 15 september samma år träffades en politisk uppgörelse, GPA, *Global Political Agreement*, där man bland annat skulle lösa problem med tillsättning av ministrar och höga ämbetsmän, pressfrihet, val och en ny grundlag. En samlingsregering med MDC bildades i februari 2009 trots att många frågor inte var lösta. Ännu idag kvarstår alltför många frågetecken.

Biträdande jordbruksminister Roy Bennett friades nyligen från fabricerade anklagelser om att ha försökt mörda president Mugabe.

Foto: Tsvangirayi Mukwazhi

En iskall påminnelse om vad som kan hända med en politisk opposition gavs under det gemensamma firandet av 30-årsjubileet den 18 april. Då paraderade barnsoldater med Mugabes porträtt, iklädda röda baskrar som var kännetecknet på 5:e brigaden.

En symbolfråga i maktdelningen har Roy Bennett blivit. Han utsågs av MDC till biträdande jordbruksminister men riksåklagaren Johannes Tomana fabricerade en rad anklagelser mot honom. Bland annat skulle han försökt mörda Mugabe, alternativt försökt bilda terrorgrupper i landet. Tomana hade ett vittne och e-mejl-korrespondens. Inför sittande rätt förklarade vittnet att han blivit torterad och tvingats att underteckna vittnesmålet och IT-experten visade sig ha mycket bristfälliga kunskaper om internet.

BENNETT FRIKÄNDES DEN 10 MAJ, men när han skulle få tillbaka sitt pass och borgenssumman visade det sig att dessa hade kvitterats ut av Michael Mugabe, en släkting till presidenten. När Bennetts advokat ville polisanmäla stölden vägrade polisen att ta emot anmälan.

Mugabe har tidigare lovat att installera Bennett om han blir

frikänd, men i ett annat tal sagt att Bennett är vit och hör inte hemma i Zimbabwe.

Även om det förekommit framsteg i GPA så kvarstår mycket att göra. Premiärministern Morgan Tsvangirai har delvis släppt person- och pressfrihetsfrågor och helt koncentrerat sitt arbete på att få tillstånd en ny grundlag. Han tror att en sådan skall vara klar i slutet av året och att demokratiska val skall kunna hållas 2011. Men det har vuxit fram en opposition inom partiet som inte ser några framsteg och som vill avbryta samarbetet.

Det måste ske en försoning mellan partierna! Men kan en försoning ske utan rättvisa? Omkring tusen människor i oppositionen har dödats i politiskt våld, en miljon har gjorts hemlösa och minst ett par miljoner har valt att lämna otryggheten i sitt land under de senaste tio åren.

Sanningskommissionen i det nya, demokratiska Sydafrika straffade endast dem inom apartheidregimen som begått de svåraste brotten. Kan den vara en möjlig förebild? I dagens Zimbabwe finns personer med en enorm makt och ett extremt välstånd. Är de villiga att riskera detta för att nationen skall få en ny demokratisk grundlag?

BIRGER NORDSTRÖM